

Nyt fra Sprognævnet

1993/4 · december

Om rigsdansk

Af *Vibeke Sandersen*

Spørgsmålet om hvad der er det bedste dansk, drøftes næsten hver eneste dag. Mere overordnet når fx spørgsmålet om dialekternes stilling i skolen eller sproget i Danmarks Radio er til debat. I detaljer når vi overvejer om den ene eller den anden af to former eller to udtaler er den bedste eller den rigtigste. Hedder det fx »Tirsdag 18.5.1993 blev en vanskelig dag *for dem der* endnu ikke havde besluttet sig« eller ».. *for de* der endnu ikke havde besluttet sig«?

De fleste danskere som interesserer sig for og tager stilling til sproglige spørgsmål, har i princippet svar på rede hånd: Det bedste dansk er rigsdansk.

Derimod kniber det med enigheden om de sproglige detaljer. Kan den og den form eller denne og hin udtale accepteres som rigsdansk?

I det følgende vil ordet *rigsdansk* blive benyttet som overordnet fællesbetegnelse for talt og skrevet sprog, *rigssprog* vil blive brugt om skriftsproget og *rigsmål* om det talte rigsdansk.

Nationalsprog

For den umiddelbare sproglige bevidsthed er rigsdansk lig med nationalsproget, det sprog der binder os sammen som danske på trods af aldersforskelle og uanset dialektal eller social baggrund; det er en væsentlig del af hele vores nationale identitet. Som et af de nationale symboler bliver rigsdansk i denne opfattelse hævet over den enkelte, ufuldkomne sprogbrugers praksis. Det bliver et forbilledligt sprog, kædet sam-

men med æstetiske og moralske værdier. Det bliver derfor et sprog vi skal værne om – mod ydre og indre fjender.

Defineret som nationalsprog står rigsdansk i modsætning til de fremmede sprog, og vi skal værne det mod ødelæggende påvirkning udefra. Optagelsen og brugen af fremmedord bliver et særlig brændende diskussionsemne inden for denne rigssprogsopfattelse. Hvorfor dog tale om *fascinationen* ved en bog, en teateropførelse eller et kunstværk når man mindst lige så godt kunne sige *det betagende, tiltrækkende, morsomme, spændende* eller *interessante* og oven i købet være mere præcis? Skal det virkelig være nødvendigt at bruge et ord som *bigshopper* – der ikke engang er lånt fra amerikansk, men er dannet herhjemme efter engelsk/amerikansk mønster – når vi i forvejen har et godt dansk ord som *indkøbstaske*? Er det ikke noget krukkeri at tale om et firmas *opstartsfasen*? osv. Som eksemplerne viser, er det lånene fra engelsk/amerikansk der i dag vækker harme.

Imod denne opfattelse tager sprogforskerne til genmæle. De viser at nydannelserne og indlånene sjældent er helt overflødige, men tilføjer sproget nuancer, begreber og synspunkter som det ikke i forvejen havde så fuldgældige udtryk for. *Fascination* er et udmærket samlende udtryk for de forskellige former for betagelse, *bigshopperen* er ikke identisk med en traditionel indkøbstaske eller -pose, men har et andet design (for nu ikke at sige en anden formgivning), og når en virksomhed befinder sig i *opstartsfasen*, betyder det at den er begyndt helt fra grunden og endnu ikke

er i fuld gang, hvilket vi ikke tidligere har haft noget enkelt ord for på dansk.

Sammenligninger med tidligere perioder i det danske sprogs historie kan også virke beroligende på den der er ængstelig for det danske sprogs skæbne. I 1600- og 1700-tallet var indflydelsen fra fransk og latin – senere tysk – på nationalsproget meget stærk. På Holbergs tid kaldtes en digter med et latinsk låneord for en *poet*, og digtekunsten hed tilsvarende *poesien*. Senere i århundredet afløstes *poet* af det ældre danske, dog oprindeligt fra tysk indlånte, *digter*, og *poet* sank efterhånden ned til at betegne den mere håndværksprægede rimsmed, og *poesien* blev som nu alene betegnelse for digtning i bunden form (altså vers). Men dette skete i takt med at en ny opfattelse af digteren og digtekunsten vandt indpas i samfundet; han blev nu opfattet som en følsom og originalt skabende kunstner og hans virksomhed blev et kald, i modsætning til tidligere, hvor opgaven havde været at udvikle sproget og litteraturen ved at efterligne (imitere) de klassiske forbilleder. Indlånene har ikke ført sproget i fordærv, men har beriget det.

Dialekter

Set i forhold til dansk sprog i dets egne bestemte variationer står rigsmålet i kontrast til dialekterne. De klassiske dialekter, som der i dag kun er rester tilbage af, havde deres egne bøjningssystemer, der fx kunne omfatte tre køn af navneordene (hankøn, hunkøn og intetkøn); månen var hankøn og hed i bestemt form fx *måni* og omtaltes som *han*, solen var hunkøn og hed *solen* (svarende

til fælleskøn i rigsdansk) og omtaltes som *hun*, mens intetkønsordene i bestemt form havde endelsen *-et*, evt. udtalt uden *-t*: »ha'we« 'havet', og omtaltes som *det*. Der var – og er – også specielle dialektord, som ikke altid uden videre lader sig oversætte til en tilsvarende glose i rigsdansk, fx *natter*, der er den jyske form af *nadver*, men som i jysk bruges – eller navnlig brugtes – om aftensmåltidet slet og ret uden bibelske medforestillinger. Der er også grammatiske forskelle mellem rigsmålet og (de klassiske) dialekter, bl.a. brugen af *sig/ham(hende)* og *sin/hans(hendes)*. Men de mest påfaldende forskelle ligger dog i udtalen.

Imidlertid er de fleste i vore dage venligt stemt over for dialekterne. En dialektalt farvet udtale bedømmes i reglen mildt – undtagen måske af den dialekttalende selv. Dette stemmer også godt med den nationale – og konservative – holdning til sproget: dialekterne er gode, gamle og danske.

Københavnsk

Når en udtale kritiseres, er det gerne fordi den opfattes som københavnsk. Der føres en sej kamp mod de flade *a*'er i ord som *gave* (navneord) og *have* (navneord) der hos en del sprogbrugere næsten har udtalesammenfald med *gæve* (flertal af tillægsordet *gæv*) og *hæve* (udsagnsord), ligeledes mod *a* i stedet for *æ* under påvirkning af et forudgående *r* i fx *grad* i stedet for *græd* (datid af udsagnsordet *græde*) og *framed* for *fremmed*, specielt når det som antydning i stavningen af eksemplet er forbundet med forlængelse af vokalen *a*.

Mod disse udtaler fremføres der flere slags indvendinger: de er »grimme« (et æstetisk argument), de gør ordene »uforståelige« – på grund af udtalesammenfald med ord med en anden betydning – (et étyydingsargument), de er »vulgære« (et socialt argument). Det sociale argument er det afgørende. Modviljen mod disse udtaler skyldes i virkeligheden at de over et længere tidsrum har kendetegnet de lavere samfundslag i byerne, specielt i hovedstaden. På landet har der naturligvis også været sociale forskelle, men når alle talte egnens dialekt, var sproget ikke en så afgørende standsmarkør som i byerne.

Højprestigesproget

I modsætning til den såkaldt lavkøbenhavnske sociolekt står et højkøbenhavnsk, der på de omtalte punkter klart adskiller sig fra lavkøbenhavnsk. Udtalen skiller klart langt *a* fra langt *æ*, den skelner tydeligt mellem korte og lange vokaler, og den tillader ikke et forudgående *r* at trække *æ* tilbage i munden til et *a*. Dette sprog har i København været de højere samfundsklassers sprog, og i manges bevidsthed har det derfor stået som det virkelige rigsmål, det de selv stræbte efter at tale. En rigsmålsform og en rigsmålsudtale er således under denne synsvinkel en højprestigeform og en højprestigeudtale. Ideelt er rigsdansk vores fælles sprog, reelt er det snarere de førende samfundsklassers sprogbrug.

Dette højprestigesprog taltes endnu for 50 år siden af en større del af akademikerstanden, og endnu for 25-30 år siden beherskede den generation af speakere i Danmarks Radio som var ud-

dannet af Karl Bjarnhof, en udtale der ikke direkte afslørede i hvilken del af landet de havde trådt deres børnesko, eller i hvilken socialgruppe de havde haft deres opvækst.

Embedsmandsdansken, som man også har kaldt denne sociolekt, kendetegnedes ved en udtale der var skriftsprogsnær; det betød at der var lydlig modsvarighed til mange enkeltbogstaver i tilfælde hvor et bogstav i moderne udtale blot optræder som en farvning af nabolyden; *g* efter vokal i ord som *læge* (navneord og udsagnsord) og *krage* (navneord) udtaltes fx som den konsonant der betegnes »blødt *g*«, i *læge* lidt længere fremme i munden under påvirkning af *æ*, i *krage* længere tilbage i munden under påvirkning af *a*. Det mest påfaldende ved udtalen af ordet *krage* var imidlertid udtalen af *a* der, skønt det fulgte umiddelbart efter *r*, ikke blev trukket tilbage i munden og udtalt som *a* i moderne dansk *fra* (forholdsord), men blev holdt i en midterposition omtrent på linje med *a*'et i ord som *have*, *hage* og *mager*, som man vel yogtede sig for at lægge for langt frem i munden, for ikke at gøre det »fladt«. – Senere blev det »bløde *g*« i *læge* til *j* i udtalen, og i dag er det hos de fleste unge helt forsvundet, så ordet udtales »lææ« med langt *æ* og uden konsonant efter. Det eneste der nu er tilbage af det »bløde *g*« i *krage* er en glidning af *a* i retning af *u*.

Sproglig udjævning

Et sådant sprogligt sammenhold inden for akademikerstanden som embedsmandsdansken var udtryk for, findes imidlertid ikke i dag. Samfundsudvik-

lingen har medført en større social mobilitet, og mange flere end tidligere har fået og får en videregående uddannelse. Dette har i sig selv medvirket til en sproglig udjævning mellem samfundsklasserne, og den er yderligere blevet understøttet af at de seneste generationer af intellektuelle i højere grad end tidligere generationer har vedkendt sig deres sociale og geografiske udspring i sproglig henseende. Det har betydet at embedsmandsdanskens ikke lokaliserbare udtale har nydt lavere prestige i intellektuelt førende kredse end tidligere, og den har også derfor været på retur.

Resultatet er at mange af de udtaler som tidligere var forbundet med lav social status, i dag bruges af de fleste yngre uanset socialt tilhørsforhold, så disse udtaler ikke længere kan afvises som rigsmålsformer. Dette har så meget større gyldighed som de nu også har bredt sig til bysprogene i resten af landet.

Regionalsprog

Samtidig er de klassiske dialekter på grund af det rigere samkvem mellem folk fra forskellige dele af landet og på grund af de elektroniske mediers udbredelse til dels gået i opløsning og er blevet afløst af egnssprog med svagere lokalt præg. Disse sprog kaldes regionalsprog eller regionale rigsmål. De er kendetegnet ved en række bogstavtro udtaler; velkendt er den vestdanske udtale af ord som *modig* og *blodig* med »hårdt *d*« svarende til begyndelseslyden i *dag* og *dåd*. Disse udtaler hører ikke hjemme i de ægte jyske dialekter, men er skriftsprogsudtaler der måske skyldes at flere jyske dialekter har totalt svind af

»blødt d«. Desuden bruges i disse egnsprog udtaler der er fælles for en række af regionens dialekter; det gælder fx den jyske udtale af navneordet *æg* med »blødt g«, der benyttes i bredere kommunikationssammenhænge – også af jyder hvis egen dialekt udtaler ordet med »hårdt g«.

Regionalsprogene må i dag først og fremmest opfattes som afløser af de egentlige dialekter. Men tidligere eksisterede de jævnsides med dialekterne ikke bare som praktiske kommunikationsredskaber, de var – og er stadig for nogle – prestigesprog. Som sådanne taltes de i provinsbyerne, og på landet af de mere velstående, som havde tættere forbindelse til omverdenen, fx til bymiljøer, og de der talte regionalt rigsmål, opfattede selv dette som finere end egnens almindelige bondemål. Betegnelsen »regionalt *rigsmål*« afspejler denne opfattelse af et sprog der på én gang er egnsprog og prestigesprog.

Skriftsproget

Højest rangerende blandt rigsmålsvarianterne var – og er måske til dels endnu – det rigsmål der tales på østdansk grundlag. Det er der en historisk forklaring på. Rigsdansk er nemlig dels vores fælles skriftsprog, dels rigstalesproget, og man regner med at det fælles skriftsprog, som har eksisteret de sidste 300 år, er skabt på grundlag af dialekten i det østlige Danmark. Derfor er der større overensstemmelse mellem skriftsproget og sjællandsk end mellem skriftsproget og de andre dialekter.

I 1700-tallet, da rigstalesproget endnu ikke var etableret, og folk af alle slags

talte deres hjemegns dialekt, men hvor der bevidst blev arbejdet på at opdyrke et fælles talesprog, et rigsmål, drøftede sprogteoretikerne hvilken dialekts udtale der var den bedst egnede som grundlag for rigsmålet, og her blev sjællandsk, specielt som det taltes i egnen omkring Roskilde, tilkendt fortrinsstillingen, netop på grund af sin overensstemmelse med skriftsproget.

Rigsdansk undervejs

Nu var 1700-tallet en tid hvor logik og rationalitet spillede en stor rolle i reguleringen af samfundslivet, herunder sproget, så entydighed og fuld overensstemmelse mellem skrift og tale blev et afgørende princip for vurderingen af en sprogform. Når den skrevne form i reglen blev valgt som grundlag for udtalen, og ikke omvendt, når det med andre ord ikke var skriftsproget der blev rettet ind efter udtalen, men i praksis ofte udtalen der blev reguleret efter skriften, så skyldtes det ikke at skriftsproget som sådant rangerede højere i bevidstheden end talen. Tværtimod sagde datidens store sprogteoretiker Jens Høysgaard at »man bør skrive som man taler«, han tilføjede ganske vist: »når man taler ret«. Og den bedste udtale var man ikke rigtig enig om. Men skriftsproget var som sagt etableret som fællesnorm, skønt man langtfra var enig om alle detaljerne, og så blev det i mange tilfælde rettesnor for den dannede udtale.

En officiel norm

Der gik det meste af det næste århundrede før vi fik en officiel skriftsprogsnorm. Vores første officielle retskriv-

ningsordbog er fra 1872, og den første bekendtgørelse om en officiel retskrivning kom i 1889. Forud for denne gik en tid hvor retskrivningsspørgsmål debatteredes ivrigt, både hvad angik principperne for fastlæggelsen af en norm og detaljerne, dvs. det enkelte ords stavemåde. Sprogbrugen, hvilket her vil sige den accepterede udtale, nemlig rigsmålsudtalen på østdansk grundlag, og etymologien (ordets oprindelse), var to vigtige principper, der imidlertid ofte krydsede hinanden. Det første førte fx til den officielle stavemåde *haft* (kort tillægsform af udsagnsordet *have*) – tidligere havde man skrevet *havt* i overensstemmelse med ordets grundform (dets rod) *hav-*. Som datidsform forkastede man *hafte*, der svarede til en mindre prestigefyldt udtale, og foretrak *havde*, der følger det såkaldte tegnkonstansprincip, som er en speciel del af det etymologiske princip, og hvorefter et ord under bøjning og afledning fastholder grundformens stavemåde i ureduceret form, uanset udtalen af ordet. Det er også efter dette princip intetkønsformen af tillægsordet *god* staves *godt* (og ikke *got*, som man hyppigst skrev det i 1700-tallet).

Sprognævnet og rigsmålet

Reglerne for rigsmålets rette stavning har således siden 1872 været nedfældet i de officielle retskrivningsordbøger, der fra og med Retskrivningsordbog, 1955, er udgivet af Sprognævnet, som blev oprettet dette år. Den seneste er Retskrivningsordbogen, 1986. Foruden selve ordbogen, der opstiller en væsentlig del af det nutidige danske ordforråd i alfa-

betisk orden, forsynet med oplysninger om bøjning, består Retskrivningsordbogen af Retskrivningsregler, som omfatter hvad man kan kalde grammatiske retskrivningsregler, dvs. de generelle regler for ordenes stavning og bøjning, samt regler for tegnsætning.

Derimod står der i Retskrivningsordbogen ikke noget om ordenes rækkefølge i sætningen eller om den rette brug af nævnefald og genstandsfald. Vi får ikke svar på det spørgsmål der blev stillet i begyndelsen af denne artikel, nemlig om det hedder *for dem der* eller *for de der*. Det er heller ikke sådan at fordi et ord ikke er opført som opslagsord i Retskrivningsordbogens alfabetiske del, så eksisterer det ikke i rigsdansk. Dels står der kun et udvalg af de sammensætninger og afledninger som er dannet efter almindelige danske orddannelsesprincipper, dels kommer der hele tiden nye ord ind i sproget, mens andre glider ud, så det vil næppe være muligt for en retskrivningsordbog at være fuldt ud på højde med situationen. Til gengæld fortæller tilstedeværelsen af et lidt gammeldags udtryk som *i førstningen* og optagelsen af sammensætningen *brunkager*, der tidligere måtte betragtes som rent jysk, at Sprognævnet ikke opfatter rigssproget som en endegyldigt fikseret norm, men som et sprog der er underkastet forandringer og påvirkninger.

Når Sprognævnet ikke udgiver nogen foreskrivende udtaleordbog, skyldes det at det ikke ligger i Sprognævnets kommissorium. Dette forhold er nok en gang udtryk for den holdning til sproget, her altså til rigsdansk, at det er i bestandig forandring, og at den faktiske

Problemet

Baggrunden for kommadebatbogen er den ovenfor nævnte særlige danske kommasituation med to ligestillede kommasystemer. Der er ikke noget principielt galt ved at have to kommasystemer. Der er valgfriheder mange andre steder i dansk retskrivning, og det kan sagtens fungere fint og gnidningsløst. Problemet med de to kommasystemer er at ingen af dem fungerer rigtig tilfredsstillende. Ganske vist har de fleste lært det grammatiske komma, men systemet er så svært at næsten ingen kan det ordentligt. Og pausekommaet er der næsten ingen der bruger, bl.a. fordi det efter mange sprogbrugerens mening er for løst i reglerne til at der kan undervises regulært i det.

I Sprognævnet har man i et par år diskuteret det rimelige i at blive ved med at have de to kommasystemer ved siden af hinanden. Og der er blandt nævnets medlemmer – som repræsenterer undervisning, medier, centraladministration mv. – stemning for at arbejde hen imod kun ét sæt danske kommaregler i stedet for de nuværende to.

Bogen *Komma – hvornår og hvorfor?* er et led i dette arbejde. Meningen med den er at den skal danne grundlag for en debat blandt de danske sprog- og kommabrugere om de danske kommaer.

Kommabogen indeholder 8 artikler skrevet af sprogfolk i og uden for Dansk Sprognævn. Hver artikel indledes med et kort resumé. I det følgende aftrykkes resuméerne fra de enkelte artikler.

Erik Hansen

Kommaets historie i Danmark

I sin artikel giver Erik Hansen en oversigt over kommabruget i Danmark siden de tidligste bogstavskrevne kilder fra o. 1200. Grundprincippet har oprindeligt været et oplæsningskomma svarende til moderne pausekommatering. Men i reformationstiden begynder det grammatiske komma at dukke op under påvirkning fra tysk, og fra Holberg er den dominerende tegnsætning nærmest identisk med den grammatiske kommatering der kendes i dag. Foruden kommabruget i ældre danske tekster behandler Erik Hansen tegnsætningsdiskussionen hos danske grammatikere fra 1600-tallet og til vort århundrede. Erik Hansen afslutter sin artikel med en personlig vurdering af den nuværende situation med to officielle kommasystemer i dansk.

Henrik Galberg Jacobsen

Kommadebat i 75 år

I de 75 år der er gået siden der i 1918 blev givet valgfrihed mellem det grammatiske komma og pausekommaet, har der været diskussion mellem tilhængerne af de to systemer. Diskussionen har ofte været ret ensidig, idet det først og fremmest har været tilhængerne af pausekommaet der har været aktive og udfarende. Henrik Galberg Jacobsen gennemgår debatten sådan som den har været ført især i aviser og tidsskrifter, og peger bl.a. på lighedspunkterne mellem kommadiskussionen og diskussionen om de små og store begyndelsesbogstaver før retskrivningsreformen i 1948. Hele perioden 1918-1993 er behandlet

ret udførligt, men med særlig vægt på årene omkring 1955 (udsendelsen af *Retskrivningsordbog* 1955), på 1968 og de følgende år (dansk lærer debat), og på de seneste års diskussion af muligheden og ønskeligheden af at der indføres ét kommasystem i stedet for de hidtidige to.

Mogens Gradenwitz

Mest om grammatisk komma

I sin artikel kommer Mogens Gradenwitz ind på en række problemer i forbindelse med det grammatiske komma, herunder forskellige kommafejl der kan ses som utilsigtede virkninger af det grundlæggende princip om afgrænsning af ledsætninger (bisætninger) med kommaer. Forfatteren refererer Poul Lindgård Hjorths forsvar fra 1968 for det grammatiske komma og tilslutter sig uentusiastisk argumenterne for det grammatiske komma: traditionen og de svage sprogbrugeres fordel ved at have et forholdsvis fast system at støtte sig til.

Ole Togeby

Fleksibelt funktionskomma

I sin artikel argumenterer Ole Togeby for at grammatisk komma er u hensigtsmæssigt fordi det ikke markerer de vigtige skel mellem meningsmæssige helheder i teksten, men tværtimod laver nogle meningsmæssigt ganske tilfældige grænser i sætningen, og oven i købet giver de fleste almindelige mennesker en fejlagtig opfattelse af hvad helsætninger og ledsætninger er. Dernæst skitserer han hvordan man ved en grammatisk analyse kan finde de steder i sætningen hvor hjernens korttidshukommelse belastes

mest, og hvor det derfor er fornuftigt at sætte et komma. Ole Togeby slutter af med at opstille en regel for hvor det fleksible funktionskomma skal sættes.

Niels Holck

Kreativ tegnsætning

Niels Holcks artikel handler i modsætning til bogens øvrige artikler om flere tegn end kommaet, nemlig om »pauseteegnene« *punktum, semikolon, tankestreg, parentes* og *komma* (dvs. pausekomma) og om »betydningstegnene« *udråbstegn, kolon, spørgsmålstegn* og *prikker*. I artiklen giver Niels Holck anvisninger og eksempler på hvordan de nævnte tegn kan bruges kreativt, dvs. som hjælpemidler til skriftligt at udtrykke den sprogrytme som den skrivende ønsker at få frem.

Karl Hårbøl

Kommaer i praksis – den grammatiske kommatering i nogle bøger og aviser

Størsteparten af artiklen udgøres af resultaterne af Karl Hårbøls undersøgelse af kommateringen i 13 danske faglitterære bøger, som alle benytter grammatisk kommatering. I hver af bøgerne er et repræsentativt udsnit af sider undersøgt og kommafejlene noteret og placeret i forskellige grupper af fejltyper. Resultaterne anføres dels gennem et fyldigt udvalg af eksempler fra materialet, dels ved hjælp af en række tabeller med oversigter over fejlprocenter mv. De undersøgte bøger er i svingende grad præget af kommafejl: Laveste fejlprocent er 2,2, højeste 17,0, gennemsnittet 7,65. En stikprøveundersøgelse fra 4 aviser afslører også en del kommafejl,

men peger i øvrigt i retning af at dagspressen med hensyn til kommatering klarer sig ganske pænt.

Vibeke Appel

Kommaet og læseren

Vibeke Appel redegør i sin artikel for resultaterne af en undersøgelse af kommateringens betydning for læsningen. De undersøgte kommasystemer er de to officielle, det grammatiske komma og pausekommaet, samt Henrik Galberg Jacobsens forslag til et nyt kommasystem, enhedskommaet. Undersøgelsen peger i retning af at grammatiske kommaer er en støtte ved læsning af svære faglitterære tekster, mens pausekommaet kan være en fordel ved læsning af lettere skønlitterære tekster. Enhedskommaet lader til at støtte læsningen af både svære og lette tekster.

Henrik Galberg Jacobsen

Enhedskommaet – et forslag

I sin artikel foreslår Henrik Galberg Jacobsen et nyt kommasystem, *enhedskommaet*, til afløsning af de to nuværende kommasystemer. Enhedskommaet kan beskrives som et grammatisk pausekomma. Det adskiller sig fra det grammatiske komma ved at der ikke sættes komma *omkring* bisætninger, men kun *efter* bisætninger. Og det adskiller sig fra pausekommaet ved at reglerne er formuleret grammatisk og med større fasthed end pausekommareglerne. Enhedskommasystemet bevarer de kommaer der er fælles for de to nuværende systemer, fx reglerne om komma mellem helsætninger, i opremsninger, foran *men* og ved appositioner. Tekster med en-

hedskommatering indeholder færre kommaer end tekster med grammatisk kommatering og flere end tekster med pausekommatering. Enhedskommareglerne ligger ret tæt på de kommaregler man bruger i norsk. – Størsteparten af artiklen udgøres af et detaljeret, kommenteret forslag til regler for enhedskommaet.

Sæt kommadebatten i gang

Foruden de egentlige artikler indeholder *Komma – hvornår og hvorfor?* en fyldig litteraturliste og som bilag de officielle danske kommaregler fra 1918 og til i dag.

Summa summarum – to hundrede og sytten sider om kommaer. Så kan der da heller ikke siges mere om det emne? Jo, det kan der sagtens. Sprognævnets kommagang er ikke ment som det sidste ord i kommadebatten, men som det første i en ny debat.

Det er nu der skal rigtig gang i diskussionen, også uden for Sprognævnet: på kontorer, i undervisningslokaler, på lærerværelser og andre steder hvor danske sprogbrugere har deres daglige sejre og nederlag i kampen med kommaerne. Med *Komma – hvornår og hvorfor?* er der skabt et solidt grundlag for en sober og nuanceret debat om de fremtidige danske kommaregler.

Komma – hvornår og hvorfor? En debatbog om kommatering. Red. af Henrik Galberg Jacobsen og Mogens Gradenwitz. Dansk Sprognævns skrifter 20. I kommission hos Dansklærerforeningen, 1993. 217 s. 125 kr. (under 3 øre pr. komma!).

Henrik Galberg Jacobsen (f. 1944) er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

Dansk Sprognævnets skrifter 20

Komma,

– hvornår og hvorfor?

En debatbog om kommatering

Dansk Sprognævn

I kommission hos Dansk lærerforening

1993

Register 1992-1993

Register 1985-1989 er indhæftet i *Nyt fra Sprognævnet 1989/4*. *Register 1990-1991* er trykt i 1991/1, s. 12-15. Et samlet *10-års-register 1985-1994* ventes bragt i 1994/4.

a: udtale af *a* i fx *gave, græd og krage* 93/4 3-4

ABC-dragt 92/4 4

acid house 92/4 4

actionsport 92/4 4

ad el. *af* 92/2 10

adjunkt 92/3 5

adresse: placering af akademisk grad i forhold til navnet 92/3 8

af el. *ad* 92/2 10

afleveringskvittering 93/3 12

agility 92/4 5

akademiske grader:

forkortelser som *ph.d.*, *BA* mfl. 92/3 3-8

aldersstridighed 92/4 5

anden- el. *næst-* 92/2 13

andenforrest el. *næstforrest* 92/2 13

anførselstegn:

i forb. med *ejefalds-s* 92/2 14

anførselstegn eller talestreg 92/3 13-15

anførselstegn el. *anførelsestegn* 92/2 11

antivirusprogram 92/4 5

apostrof-s 92/1 1-4

appearance 92/4 5

appel til den indre svinehund i mennesket 92/3 1-2

aqua-aerobic 92/4 5

arbejde: udtale 92/2 9

arbejdsgruppe el. *projektgruppe* 13

arbejdspladschikane 92/4 5

Arbejdsskadestyrelsen 92/4 5

Armenien, *armenier*, *armensk* 92/1 8

Aserbajdsjan, *aserbajdsjaner*, *aserbajdsjansk* 92/1 8

assertion, *assertionstræning* 92/4 5

assertiv 92/4 5

att. (*attention*) 93/2 1-4

attention 93/2 1-4

B-brev 92/4 5

BA 92/3 3

baccalaureus 92/3 3

bachelor 92/3 3

bad taste-party 92/4 5

balleslåede 93/3 14

bandana 92/4 5

banditstrategi 92/4 4

bastardkultur 92/4 5

beboelsesvogn og *campingvogn* 93/1 10-12

bedstefartrøje 92/4 4

befale: *befalede* el. *befol* 92/2 10

bekvemmelighedsdansker 92/4 5

belønningsrejse 92/4 5

betonkommunisme, *betonkommunist*, *betonkommunistisk* 92/4 5

bigshopper 92/4 5, 93/4 2

bingopresse 92/4 6

biobenzin 92/4 4

biodiesel 92/4 4

bionaut 92/4 6

biord: fx *da*, *dog*, *jo*, 93/3 1-8

blødt *d*: Se *d*

blødt *g*: Se *g*

blå mandag 92/1 14

bobslåede 93/3 14

bodyguide 92/4 6

bolche el. *bolsje* 92/1 6 og 7

bombeskjold 92/4 6

boote 92/4 6

Bosnien, *bosnier*, *bosnisk* 92/1 9

brugerflade, *brugergrænseflade*, *brugerhukommelse* 92/4 6

brunkage 93/4 6

BS 92/3 3

bungee-jumping 92/4 6

bye-bye 93/2 12

bæredygtig 92/2 3-5

bødeforelæg el. *bødeforlæg* 92/2 11

Bohmen, *Cechy* 92/4 2

C-hold 92/4 6

callanetic 92/4 6

campingvogn og *beboelsesvogn* 93/1 10-12

can.d.brom. 92/3 5

can.d.interpret. 92/3 6

can.d.mag. 92/3 5

can.d.phil. 92/3 5

can.d.pæd. 92/3 6

cand.scient.bibl. 92/3 6
caravan 93/1 10 og 11
Catalonien, catalaner, catalonier, catalansk, catalonsk, catalonisk 92/1 13
catsuit 92/4 6
caving 92/4 6
cd-drev 92/4 6
cd-spiller 92/4 6
Cechy, Bøhmen 92/4 2
charter 92/4 6
choksamtale 92/4 6
ciao 93/2 12
citater: anførselstegn eller talestreg 92/3 13-15
CO2-afgift 92/4 6
Copenhagen, Copenhague el. *København* 93/1 12
cross træning 92/4 6
cyberpunk, cyberpunker 92/4 6
cyberspace 92/4 7
cykelhjelm 92/4 7

d: udtale i fx *blodig* 93/4 4
da 93/3 1-8
danmønt, danmøntkort 92/4 7
Dansk Identitetshistorie 93/2 5-12
Dansk Sprognævn:
 Offentligheden og Sprognævnet 93/2 5-12
 Sprognævnets rigsmålsopfattelse 93/4 6-7
 Sprognævnets rubrik i Danmarks Radios tekst-tv 93/2 12
datamail 92/4 7
datamatikereksamen 92/4 7
datapost 92/4 7
datids tillægsform: flertalsbøjning 92/1 6
de el. *dem*: Se nævnefald eller genstandsfald
dej el. *dejt* 92/1 5
demontagefabrik 92/4 4
der: komma foran *der* (i spørgebisætning) 92/2 11
designerdrug 92/4 7
desktopper 92/4 7
dialekt (i modsætning til rigsmål) 93/4 2
diametral el. *diamentral* 92/2 11
digter 93/4 2
dinosaur (antal stavelser) 93/1 15
DNA-fingeraftryk, DNA-profil 92/4 7
dobbelt- eller enkeltkonsonant: *klientel(1)et, klientel(1)er* 93/2 14
dog 93/3 1-8
doktor disputats 92/3 5
dr.phil. 92/3 5

dramatiseringsspiral 92/4 7
dræsine el. *Draisine* 92/1 6
du: i betydningen 'man' 93/2 10
dømme 92/4 7
dåsesoftware 92/4 7

eastrailpas 92/4 7
een el. *én* 92/1 6
ejefald: anførselstegn og ejefalds-s 92/2 14
eks-, forhenværende el. *tidligere* 93/1 1-5
elastiksprung 92/4 7
-else (intetkønsord på *-else*) 92/2 12
embedsmandsdansk 93/4 4
én el. *een* 92/1 6
engelsk eller latin som akademisk sprog 92/3 6
enhedskomma: Se komma
enkelt- eller dobbeltkonsonant: Se dobbelt- eller enkeltkonsonant
ernærings- og husholdningsøkonom 92/4 7
Estland, ester, estlænder, estisk 92/1 8
exam.art. 92/3 5

faktura:

faktura og regning 93/3 10
flertal *fakturaer* el. *fakturer* 93/2 13
farvel el. *farveller* 93/2 12
fascination 93/4 2
fedtspil, fedtspile, fedtspiller 92/4 7
fej el. *fejg* 92/1 5
feta, fetaost 92/3 11-13
feuilleton el. *føjleton* 92/1 6
fh. (forhenværende), tidligere el. *eks-* 93/1 1-5
fhv. (forhenværende), tidligere el. *eks-* 93/1 1-5
fjerndrab 92/4 8
fladt a: Se a
flagermus (antal stavelser) 93/1 15
flertal:
 fakturaer el. *fakturer, kollegaer* el. *kolleger* 93/2 13
 flertalsbøjning af udsagnsord 92/1 6, 92/2 11
fløjlsrevolution 92/4 8
forhenværende, tidligere el. *eks-* 93/1 1-5
forkortelser:
 akademiske grader (*ph.d., BA* mfl.) 92/3 3-8
 min/min., s/sek., h/t. 92/1 11-12
forkortelsespunktum:
 i forkortelser som *BA, MA* 92/3 7
 min/min., s/sek., h/t. 92/1 11-12
fornylseskwittering 93/3 12

forrige år el. sidste år 92/2 15
fredag den 13.-virus 92/4 8
freestylers 92/4 8
fremmedords stavning 92/1 6
fundraiser, fundraising 92/4 8
fuzzylogik 92/4 8
fælleskøn el. intetkøn: katalog 92/2 9
Fællesskabet af Uafhængige Stater (SNG) 92/1 9
fængselskonfrontation 92/4 8
følgerseddel 93/3 10 og 12
føljeton el. feuilleton 92/1 6
førstning: i førstningen 93/4 6

g: udtale i fx læge, krage og æg 93/4 4 og 5
G7 92/4 8

gale: galede el. gol 92/2 10 og 11
garantikvotient 92/4 8
gengæld el. Gjengæld 92/2 10
genuine geografiske navne 93/1 7-8
Georgien, georgier, georgisk 92/1 8
gevinstopsparing 92/4 8
girokvittering 93/3 11
grafisk brugergrænseflade 92/4 8
grammatisk komma: Se komma
grave: gravede el. grov 92/2 10
gulvtæppetale 92/4 3 og 8
gummitovsspring 92/4 8

h el. t. (fork for time) 92/1 11-12
have: haft el. havt 93/4 6
-hed: ord på -hed, fx lodighed 93/1 14
hej, hej 93/2 12
Hercegovina, hercegoviner, hercegovinsk 92/1 9
hippie 92/4 8
hollandsk auktion, hollandsk udsalg 92/4 8
homopagt 92/4 8
hospicenter 92/4 8
house 92/4 8
hundslæde 93/3 14
husvogn 93/1 10
hvalsafari 92/4 9
hvem el. hvo 92/2 10
Hviderusland, hviderusser, hviderussisk 92/1 8
hvo el. hvem 92/2 10 og 11
hyggehejsa 93/2 12
høj Københavnsk 93/4 3-4
højprestigesprog 93/4 3-4
høre efter i timen (timerne) 92/4 9

Håndbog i Nudansk 92/2 6
hårdt d: Se d

-ia i norske statsnavne, fx i Australia 93/1 7
ice 92/4 9

ikke:

ikke høre efter i timerne 92/4 9
ikke læse på lektion 92/4 9

indbyggerbetegnelser:

nye stater i Sovjet og Jugoslavien 92/1 8-9
tamil el. tamiler 93/1 12

indre svinehund 92/3 1-2

infotainment 92/4 9

infoteria 92/4 9

interaktive småord 93/3 1-8

interimsbevis, -kvittering 93/3 11

intetkøn el. fælleskøn: Se fælleskøn el. intetkøn

intetkønsord på -else 92/2 12

jackpotrejse 92/4 4

jo 93/3 1-8

jobswop 92/4 9

jogurt el. yoghurt 92/1 6

jordhotel 92/4 9

jordrensefabrik, jordrenseri, jordrensningsanlæg
92/4 9

Jugoslavien: nye stater og nationalitetsord
92/1 8-9

juice el. saft 93/2 10

junkbond 92/4 9

junkfax 92/4 9

kaptajn el. Capitain 92/1 6

karrierevand 92/4 9

Kasakhstan, kasakher, kasakhisk 92/1 8

katalog: en el. et 92/2 9

katastrofepsykiatri, katastrofepsykiatrisk 92/4 9

Kirgisistan, kirgiser, kirgisisk 92/1 8

klappe hesten 92/4 9

klientel: klientel(1)et, klientel(1)er 93/2 14

klokkeslet el. klokkeslæt 92/2 11

knast 92/4 9

kollega: flertal kollegaer el. kolleger 93/2 13

kolon: efter att. 93/2 2

komma:

foran der (i spørgebisætning) 92/2 11

grammatisk komma, pausekomma og enheds-
komma 93/4 7-10

i sætningsknode 92/2 10

Komma – hvornår og hvorfor? (Dansk Sprog-
nævns skrifter 20) 93/4 7-10
kontor el. *Contor* 92/1 6
korrekthed 92/4 9
Kosova el. *Kosovo* 93/3 13
kreativ bogføring, kreativt bogholderi, kreativ po-
stering 92/4 9
kriseterapi 92/4 9
Kroatien, kroat, kroater, kroatisk 92/1 9
kult-, kultfilm, kultforestilling, kultsport 92/4 9
kunne: kunne el. kunde 92/1 6
kunstbus 92/4 10
kvittere 93/3 11
(-)kvittering 93/3 10-13
kæledyrslæge 92/4 10
kælk el. slæde 93/3 14
København:
 København el. *Copenhagen* osv. 93/1 13
 København el. *Kjøbenhavn* 92/2 10
københavnsk (i modsætning til rigsmål) 93/4 3

lagersalg 92/4 10
lambada 92/4 10
landkort 92/4 10
laptop 92/4 10
latin eller engelsk som akademisk sprog 92/3 6
laurbær (antal stavelser) 93/1 15
lavkøbenhavsk 93/4 3
lektor 92/3 5
Letland, lette, lettisk, letlandsk 92/1 8
lic. 92/3 4
licentiat 92/3 4
Litauen, litauer, litauisk 92/1 8
lodden el. *lådden* 92/1 6
lukke el. *shukke for vandet* 93/2 15
luksurios el. *luksuøs* 93/2 14
luksuøs el. *luksurios* 93/2 14
længer el. *længere* 92/2 11
læse på lektien 92/4 10
lødighed 93/1 14
løjtnant el. *Lieutenant* 92/1 6
lådden el. *lodden* 92/1 6

MA 92/3 4
mail, maile 92/4 10
majonæse el. *mayonnaise* 92/1 6
Makedonien, makedoner, makedonier, makedonsk,
 makedonisk 92/1 9
man el. *du* 93/2 10

mandag: blå mandag 92/1 14
mandags- 92/1 14
matchrace, matchracing 92/4 10
mayonnaise el. *majonæse* 92/1 6
MBD 92/4 10
midtvejskvinde 92/4 10
mikrobølgebombe 92/4 10
miljø el. *milieu* 92/1 6
miljøterror(isme), miljøterrorist 92/4 10
millionærkonto 92/4 10
min el. *min.* (fork. for *minut*) 92/1 11-12
minut: forkortet *min* el. *min.* 92/1 11-12
misbrugsproblem 92/4 10
Moldova, moldover, moldovisk 92/1 9
Morava, Mæhren 92/4 2
motorsavsmassakre 92/4 10
MS 92/3 4
muligvis: Det har du muligvis ret i 93/1 14
Mæhren, Morava 92/4 2
måne 93/4 2

nadver el. *natter* 93/4 3
narkokartel 92/4 10
nationalitetsord:
 nye stater i Sovjet og Jugoslavien 92/1 8-9
 tamil el. *tamiler* 93/1 12
 Tjekkiet og *Slovakiet* 92/4 1-2
nationalsprog 93/4 1
natter el. *nadver* 93/4 3
nekrohud 92/4 10
nervet 92/4 10
nervøs el. *nerveus* 92/1 6
nethinde 92/4 10
new age-bevægelse 92/4 10
new age-musik 92/4 11
nok 93/3 1-8
notebook 92/4 11
nu 93/3 1-8
Nudansk Ordbog 92/2 6
nyhedstapet 92/4 11
næst- el. *anden-* 92/2 13
næstforrest el. *andenforrest* 92/2 13
nævnefald el. *genstands-fald: for de/dem..* 93/4 1, 6
 og 7

offipyk 92/4 11
omnimaxfilm 92/4 11
on the job-traning 92/4 11
opdrage: (vel)opdragen el. *-opdraget* 93/3 14

Operation Ørken skjold, Operation Ørken storm

92/4 11
op læringsløn/-ydelse 92/4 4
opstarts fase 93/4 2
Ordbog over det Danske Sprog 92/2 6-9
orddeling: *dinosaur, laurbær* 93/1 15
ordrebekræftelse 93/3 10
orm 92/4 11

palm top 92/4 11
papirordbog 92/4 11
paraglidning 92/4 11
paramediciner 93/1 15
patriotmissil 92/4 11
pausekomma: Se komma
PC el. PC'er 92/2 11
pc-virus 92/4 11
pengeposepolitik 92/4 11
personligt: i adresse 93/2 4
personpåkørsel 92/4 11
ph.d. 92/3 5-8, 93/1 9
plak: flertal *plakker* el. *plaks* 92/1 15
plasticfar, plasticmor 92/4 11
plastkælk 93/3 14
poesi 93/4 2
poet 93/4 2
politisk korrekthed 92/4 11
politisk landkort 92/4 11
pop-up-ordbog 92/4 11
postdoc 92/3 6
postgraduat 92/3 6
postkvittering 93/3 11
premierminister: udtale 92/2 11
privat: i adresse 93/2 4
professor 92/3 5
projektgruppe el. *arbejdsgruppe* 92/2 13
præstationsafslønning 92/4 11
præstationsløn 92/4 12
public domain-program 92/4 12

rafting 92/4 12
rappelling 92/4 12
raskidræt 92/4 12
regionalsprog 93/4 4-5
regionalt rigsmål 93/4 5
regning 93/3 10 og 11
rejektvand 92/4 12
rekrutere el. *rekruttere* 92/1 6
replikker: anførselstegn eller talestreg 92/3 13-15

resident program 92/4 12
retskrivningsbekendtgørelser 92/1 5-7
retskrivningsnormen 93/4 5-6
Retskrivningsordbogen 1986 92/2 6
retskrivningsreformen af 1948 92/1 6
retskrivningsændringer 92/1 5-7
rigsdansk 93/4 1-7
rigsmål 93/4 1-7
rigssprog 93/4 1-7
Rigtigt dansk (Erik Hansen) 92/2 6
rimelig 92/2 10
Rip-Rap-Rup-effekt, Rip-Rap-Rup-tendens
92/4 12
rosenpotte 92/4 12
Rusland, russer, russisk 92/1 9
rygsækturist 92/4 12

s:
anførselstegn og ejfalds-s 92/2 14
apostrof-s 92/1 1-4
s el. *sek.* (fork. for *sekund*) 92/1 11-12
saft el. *juice* 93/2 10
saksofon el. *saxofon* 92/1 6 og 7
saldokvittering 93/3 11
sandwichtoaster 92/4 12
saxofon el. *saksofon* 92/1 6 og 7
Schlesien, Slezsko 92/4 2
scudmissil 92/4 12
sej el. *sejg* 92/1 5
sejsten el. *seksten* 92/1 5
sek. el. *s* (fork. for *sekund*) 92/1 11-12
seksten el. *sejsten* 92/1 5
sekund: forkortet *s* el. *sek.* 92/1 11-12
selvom el. *skønt* 92/2 11
Serbien, serber, serbisk 92/1 9
sgu 93/3 1-8
shareware, sharewareprogram 92/4 12
SI-systemet (forkortelser) 92/1 11-12
sidste år el. *forrige år* 92/2 15
signalvirkning 92/4 12
sigøjnervogn 93/1 11
sjusk (når sjusk bliver til korrekt dansk) 92/2 9-12
skam (biord) 93/3 1-8
skigymnastik 92/4 12
skovmandskælk 93/3 14
skriveblokering 92/4 12
skrivegruppe 92/4 12
skulle: *skulle* el. *skulde* 92/1 6
skønt el. *selvom* 92/2 11

slam 92/4 12
Slezsko, Schlesien 92/4 2
Slovakiet, slovak, slovakisk 92/4 1-2
Slovakiske Republik, Den 92/4 1
Slovenien, slovener, slovensk 92/1 9
slowfood 92/4 12
slukke el. *lukke for vandet* 93/2 15
slæde el. *kælk* 93/3 14
smart bombe 92/4 12
smarikort 92/4 12
småord, fx da, dog, jo 93/3 1-8
småpengekort 92/4 12
SNG 92/1 9, 92/4 12
snorksove i timen 92/4 13
snowboard, snowboarding 92/4 13
social- og sundhedsassistent, social- og sundheds-
hjelper 92/4 13
socialt charter 92/4 13
sociolekt 93/4 3
sofakartoffel 92/4 13
sol 93/4 2
sove i timen 92/4 13
Sovjetunionen (nye stater) 92/1 8-9
spanking 92/4 13
splatter, splatterfilm, splattervideo 92/4 13
sponsorprofessor 92/4 13
sprognormer og normændringer 92/2 9-12
stadionrock 92/4 13
stamina 92/1 10
stand-up-comedy 92/4 13
Statsfællesskabet (SNG) 92/1 9
statsnavne:
Kosovo el. *Kosova* 93/3 13
 nye stater i Sovjet og Jugoslavien 92/1 8-9
Tjekkiet og Slovakiet 92/4 1-2
stavelsesantal (i fx dinosaur) 93/1 15
staveplade 92/4 3 og 13
stillingsbetegnelser:
forhenværende, tidligere el. *eks-* 93/1 1-5
 med stort eller lille efter *att.* 93/2 3
store og små bogstaver:
att. (attention) 93/2 2 og 3
Ph.D. eller *ph.d.* 92/3 5 og 7, 93/1 9
stud.mag. 92/3 5
superbruger 92/4 13
supervisor 92/3 6
svinehund: indre svinehund 92/3 1-2
synlig 92/4 13
sætningsknude: komma 92/2 10
t. el. h (fork. for time) 92/1 11-12
Tadsjikistan, tadsjiker, tadsjikisk 92/1 9
talepapir 92/4 3 og 13
talereg eller anførselstegn 92/3 13-15
tamil el. *tamiler* 93/1 12
tekst-tv: Dansk Sprognavns rubrik i Danmarks
Radios tekst-tv 93/2 12
telefoner 92/4 14
telewriter 92/4 14
temmelig 92/2 10
terminskvittering 93/3 11
thrash 92/4 14
tidligere, forhenværende el. *eks-* 93/1 1-5
tights 92/4 14
time: forkortet h el. t. 92/1 11-12
tit el. *tidt* 92/1 6
titler:
forhenværende, tidligere el. *eks-* 93/1 1-5
 med stort eller lille efter *att.* 93/2 3
tivolisering 92/4 14
Tjekkiet, tjekke(r), tjekkisk 92/4 1-2
Tjekkiske Republik, Den 92/4 1-2
torsdag: blå torsdag 92/1 15
totredjedelssamfund 92/4 14
Trabi 92/4 14
trafikinformator 92/4 14
transgen 92/4 14
trojansk hest 92/4 14
trævæltning 92/4 14
Turkmenistan, turkmener, turkmensk 92/1 9
tutor 92/3 6
tzatziki 92/4 14
tænde el. *åbne for vandet* 93/2 15
tæppebombe 92/4 14
uddannelseskvittering 93/3 11
udlånsson 93/3 12
udlånnskvittering 93/3 12-13
udsagnsordenes flertalsformer 92/1 6, 92/2 11
Ukraine, ukrainer, ukrainsk 92/1 9
uledsaget barn 92/4 14
underflyve 92/4 14
ungdomskontrakt 92/4 14
ur el. *Uhr* 92/1 6
Usbekistan, usbeker, usbekisk 92/1 9
UTB 92/4 14

vand: *tænde* el. *åbne* (og *slukke* el. *lukke*) *for vandet*
93/2 15
vel 93/3 1-8
velopdragen el. *velopdraget* 93/3 14
viis el. *vis* 92/1 6
ville: *ville* el. *vilde* 92/1 6
vinduesprogram 92/4 14
virak 92/2 11
virtual reality 92/4 15
virus 92/4 3 og 14
virusdoktor, virusepidemi 92/4 14
viruskanning 92/4 15
virusvaccine 92/4 15
vis el. *viis* 92/1 6
vist 93/3 1-8
visualisering 92/4 15
visuel styring 92/4 15
*vugge til grav-koncept, vugge til grav-model, vugge
til grav-system* 92/4 15
væske el. *vædske* 92/1 6

wild-water-canoeing 92/4 15
worm 92/4 15

yoghurt el. *jogurt* 92/1 6

zigeunervogn 93/1 11

økonomibrev 92/4 15

ØMU 92/4 15

øsmål 93/3 9

Ømålsordbogen 93/3 9-10

ønskenummerplade 92/4 15

åbne el. *tænde for vandet* 93/2 15

Nyhed - udkommer 15. december

Sprognævnet på skærmen 1992/93

4. samling af Sprognævnets miniartikler fra tekst-tv

Hæftet indeholder de nye sprogsider fra sæsonen 1992/93 - i alt 70 miniartikler, der kort, klart og kontant behandler forskellige sproglige spørgsmål. Den nyeste samling giver bl.a. svar på disse spørgsmål:

- Hvad er *en skinkerusker*?
- Må man skrive *som der*?
- Hvad er korrekt: *fnyste* eller *fnøs*?
- Hedder det *en tamil* eller *en tamiler*?
- Er der forskel på *imødegå* og *imødekomme*?
- Hedder det *i* eller *på et møde*?

Nogle af artiklerne er lavet som opgaver, hvor læseren kan prøve sin viden om det danske sprog.

I sommeren 1993 ophørte Sprognævnets rubrik i Danmarks Radios tekst-tv efter fem år på skærmen. Det nye hæfte med sprogsider er altså det sidste.

Foruden selve sprogsiderne indeholder hæftet et samlet register til de mere end 550 forskellige sprogsider der har været bragt i tekst-tv, og som nu foreligger trykt i fire hæfter.

Priser

<i>Sprognævnet på skærmen 1992/93</i> (4. samling)	35 kr.
<i>Sprognævnet på skærmen 1990/91 og 1991/92</i> (3. samling)	25 kr.
<i>Sprognævnet på skærmen 1989/90</i> (2. samling)	25 kr.
<i>Sprognævnet på skærmen 1988/89</i> (1. samling)	25 kr.
Samlet pris for 1., 2. og 3. samling	50 kr.
Samlet pris for alle 4 hæfter	75 kr.

Alle priser er inkl. moms og forsendelse. Hæfterne sælges kun hos Sprognævnet. Bestil dem på telefon 31 54 22 11 (fra 24.1.1994: 35 32 89 83) eller telefax 31 54 03 60.

Adresse og telefoner

Dansk Sprognævn
Njalsgade 80
2300 København S

Telefax
31 54 03 60

Postgiro
6 10 17 20

Abonnement mv.
31 54 22 11 (fra 24.1.1994:
35 32 89 83)

Oplysning
31 54 60 11 (direkte ledning,
mandag-fredag 10-12 og 13-15)

Nyt fra Sprognævnet udgives af Dansk Sprognævn. Det udkommer 4 gange om året og koster 50 kr. (inkl. moms og forsendelse) for en årgang. Man kan kun tegne abonnement hos Sprognævnet.

Udsigtede artikler og artikler med initialer giver udtryk for Sprognævnets mening. Artikler med navn giver ikke nødvendigvis i enhver henseende udtryk for Sprognævnets mening.

Eftertryk er tilladt når kilden angives.

Nyt fra Sprognævnet

1993/4 · december

Om rigsdansk	1
Kommaer til debat	7
Register 1992-1993	12
Sprognævnet på skærmen 1992/93.....	19

Næste nummer udkommer i marts 1994.

Ansvarshavende redaktør:
Erik Hansen

Redaktionssekretær:
Henrik Galberg Jacobsen

ISSN 0550-7332
Tryk: Bianco Luno A/S, København